

แนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม*

Guideline for Social and Cultural Development in Nakhon Phanom Special Economic Zone

สุริยนต์ หลาหนองแสง**

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์***

ศรัววรรณ ยอดนิล****

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม (2) สร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม (3) ยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ กลุ่มระดับนโยบาย กลุ่มระดับฝ่ายปฏิบัติการ และกลุ่มประชาชนทั่วไป จำนวน 81 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปแนวทางการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม 2) ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม 3) ด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม
2. การสร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วยปัจจัยย่อย 15 ประการ ได้แก่

2.1 ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม มีปัจจัยย่อย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการขนส่งโลจิสติกส์, 2) การพัฒนาช่องทางเศรษฐกิจทางการค้า, 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง, 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาทางสังคม, 5) การสนับสนุนจากภาคเอกชนด้านการลงทุนในพื้นที่, 6) การจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อความมั่นคงของท้องถิ่น และ 7) การใช้กฎหมายและข้อบังคับในการรักษาระเบียบของท้องถิ่น

2.2 ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม มีปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การสร้างการรับรู้และปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น, 2) การมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายสถาบันทางสังคมทุกมิติ, 3) การสร้างความมั่นคงในอาชีพสร้างความอบอุ่นในครอบครัวในพื้นที่ และ 4) การพัฒนาสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาและสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ

2.3 ด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม มีปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การสร้างการรับรู้ประเพณีในท้องถิ่นให้เกิดการยอมรับของคนภายนอก, 2) การรักษาวินัยวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดการสืบต่อและต่อยอด, 3) การสร้างวัฒนธรรมเป็นเกราะสร้างศรัทธารักษาท้องถิ่น และ 4) การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

*คุณภิญโญประวีณาคุณภิญโญบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรปริญญาคุณภิญโญบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาและการพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการอาชีวศึกษาและพัฒนาสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

3. การยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อทางสังคม 2) การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาในท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 4) การสร้างการยอมรับและการรับรู้ของประชาชน 5) การปลูกจิตสำนึกด้านบทบาทหน้าที่ของพลเมือง และ 6) การพัฒนาโครงสร้างทางสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา/ สังคมและวัฒนธรรม/ เขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study the development factors toward society and culture in Nakhon Phanom Special Economic Zone, 2) to create the development guideline of society and culture in Nakhon Phanom Special Economic Zone, 3) to confirm the development guideline of society and culture in Nakhon Phanom Special Economic Zone, by using qualitative methods. Key Informants in studying consisted of 81 people who were policy groups, operational groups, and the general people. The tools used for collecting data were indepth interview forms. Data were analyzed by the content analysis and summarizing on focus group discussion concerning the development guidelines. The research results were as follows:

1. The development factors toward society and culture in Nakhon Phanom Special Economic Zone consisted of 3 main factors: 1.1 the social organization development, 1.2 the social institution development, and 1.3 the cultural development

2. The development guideline of society and culture in Nakhon Phanom Spacial Economic Zone consisted of 15 sub-factors were as follows:

2.1 the aspect of social organization development consisted of 7 sub-factors: 1) the development of logistic transportation system, 2) the development of economic and trade channels, 3) the continuous development of government infrastructure, 4) the local people's participation in social development, 5) the support from private sectors in investment of the area, 6) the employment of workers in the area for local stability, and, 7) the use of laws and regulations to maintain local regulations.

2.2 The aspect of development of social institutions consisted of 4 sub-factors: 1) building the awareness and instilling conscience of the local love, 2) the participation between networks of social institutions in all dimensions, 3) building job stability, creating a warmth in the family of the area, and 4) the development of educational institutions to support the development and creation of international networks.

2.3 The aspect of cultural development consisted of 4 sub-factors: 1) the awareness creation of local traditions in order to be accepted by outsiders, 2) the cultural preservation, local wisdom for succession and extension, 3) the cultural creation as a shield to build local beliefs, and 4) the support and promotion in the cultural tourism.

2. Confirmation of the development guideline of society and culture in Nakhon Phanom Special Economic Zone consisted of 6 main factors: 1) the promotion of the cultural identity that created the social courtesy, 2) the budget support for local development, 3) the development of transportation systems to support the tourism, 4) the creation of acceptance and perception of the people, 5) the conscious creation of roles and responsibilities of people, and 6) the development of social structures through cultural dimensions.

Keywords : Development Guideline/ Society And Culture/ Nakhon Phanom Special Economic Zone

บทนำ

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเป็นแนวคิดการพัฒนาที่มีการริเริ่มดำเนินงานในประเทศไทยมายาวนานกว่า 10 ปี โดยเริ่มแรกของการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนที่มีศักยภาพของไทยเป็นการใช้ประโยชน์จากโอกาสของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงที่ได้กำหนดแผนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นทางการ โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งและกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ (Economic Corridor) ซึ่งมีลักษณะพิเศษเป็นเขตเศรษฐกิจที่ประเทศจีนเลือกใช้เป็นนโยบายพิเศษและมาตรการที่ยืดหยุ่นในการดึงดูดเงินทุนจากภายนอก โดยเฉพาะเงินทุนต่างชาติที่ทำให้เกิดนวัตกรรมสร้างสรรค์กล่าวในด้านประโยชน์ที่ได้ เขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเป็นหน้าต่าง กองหน้าและสนามทดลองของการเปิดประเทศปฏิรูปเศรษฐกิจและการรังสรรค์ความทันสมัยของประเทศ ซึ่งเป็นบทสรุปและทางลัดของหนทางการพัฒนาที่พิเศษ กลไกที่พิเศษ นโยบายที่พิเศษ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559, หน้า 1) การกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์เพื่อผลักดันการพัฒนาในปี พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) โดยมีเป้าหมายการพัฒนาจะพิจารณาด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในการเพิ่มความสามารถการแข่งขันเพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน แก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวลักลอบเข้ามายังพื้นที่เมืองหลวง ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรผิดกฎหมายจากประเทศเพื่อนบ้าน และปัญหาความแออัดบริเวณด้านชายแดนจากบริบทการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค อันส่งผลผลักดันให้มีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเฉพาะเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณชายแดนรวมถึงผลกระทบจากเขตเศรษฐกิจพิเศษที่อาจมีทั้งในด้านบวกและด้านลบ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสังคมและการปกครอง ผลกระทบด้านความมั่นคง และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน), 2558)

เมื่อจังหวัดนครพนม มีการเปลี่ยนแปลงสู่การพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ (แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564, 2560) จึงส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมในด้านใดบ้าง ผลกระทบที่ตามมาต่อการปรับตัวของประชาชนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะสามารถปรับตัวให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ได้อย่างไร และเมื่อการเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นการเตรียมความพร้อมในด้านการรับรู้ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันอยู่อย่างมีความสุขที่เป็นผลจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในครั้งนี้ ซึ่งเป็นนโยบายระดับประเทศที่ต้องการพัฒนาเมืองชายแดนให้มีศักยภาพและรองรับแรงงานไม่ให้ล้นเข้าไปในเมืองหลวง และเพื่อส่งเสริมให้นำศักยภาพในพื้นที่มาใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รวมทั้งต้องศึกษาความคิดเห็นของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่ด้วยทั้งในด้านความรู้ การปรับตัวให้สอดคล้องกับการพัฒนาและแนวทางการพัฒนาความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม วัฒนธรรม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในมิติอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น วิถีชีวิตที่เคยเป็นอยู่ เมื่อเข้าสู่เขตเศรษฐกิจพิเศษจะมีทิศทางดำเนินชีวิตอย่างไรจะปรับตัวกันอย่างไรและแนวทางที่จะพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจแห่งนี้จะเป็นไปในทิศทางใด จากความสำคัญและความเป็นมาที่ได้กล่าวในเบื้องต้น

จากความสำคัญและความเป็นมาที่ได้กล่าวในเบื้องต้น ผู้วิจัยมีความตระหนักและสนใจ ที่จะศึกษารูปแบบ การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม โดยเฉพาะการศึกษากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้ง ระดับกลุ่มเชิงนโยบาย ระดับปฏิบัติและผู้นำท้องถิ่นประชาชนทั่วไป เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนาจังหวัดนครพนมให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมอันดีงามอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม
3. เพื่อยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 81 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample Sampling) จากบุคคลที่ ทำงานอยู่ในพื้นที่และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยตรงทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาค ประชาชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่เขตเศรษฐกิจ พิเศษเพื่อความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสร้างแบบสัมภาษณ์

2. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อ แก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. นำเครื่องมือที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบประเด็นการ สัมภาษณ์ และการบันทึกข้อมูล พิจารณาความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการออกหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัย ติดต่อดีแล้วหน้า เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการพบและสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูล และผู้วิจัยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองพร้อมผู้ช่วยวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ประเด็นต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากตอนที่ 1 มาเรียบเรียงสรุปประเด็นสร้างแบบสนทนากลุ่ม จากนั้นเชิญตัวแทนจากทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 5 ท่าน มาเข้าร่วมสนทนากลุ่ม ผู้สนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sample Sampling) พิจารณาจากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแผนและนโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษมากที่สุดจากการ สัมภาษณ์รอบแรก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ ได้ประเด็นหลักในการสร้างแบบคำถาม นำมาใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสรุปประเด็นและนำมาสร้างแบบสนทนากลุ่ม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความถูกต้องของภาษา
2. ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยมีวิธีการตรวจสอบสามเส้าหลายด้านตรวจสอบกัน คือ ด้านข้อมูล ด้านบุคคล ด้านเวลา และด้านที่มาของเนื้อหา (สุภางค์ จันทวานิช, 2561)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในการออกหนังสือถึงบุคคลที่เป็นกลุ่มสนทนา ซึ่งผู้วิจัยได้ติดต่อไว้ล่วงหน้าและยินดีเข้าร่วมสนทนา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้สนทนากลุ่ม เพื่อขอความอนุเคราะห์นัดหมายวัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเดินทางไปสนทนากลุ่มด้วยตนเองกับผู้ช่วยวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สรุปประเด็นสำคัญ จัดหมวดหมู่เนื้อหา และลำดับความคิดเห็นตามวัตถุประสงค์ (ชาย โพธิสิตา, 2556)

ตอนที่ 3 การยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

เมื่อได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแล้ว ผู้วิจัยนำมาเรียบเรียงและสรุปประเด็น จัดลำดับเรื่อง รวบรวมและวิเคราะห์เป็นประเด็นสำคัญในการสร้างแนวทางเพื่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ได้ประเด็นโดยภาพรวม จากนั้นผู้วิจัยได้จัดสนทนากลุ่ม ครั้งที่ 2 โดยเชิญผู้ร่วมสนทนากลุ่มชุดเดิม จำนวน 15 ท่านมาสนทนาเพื่อยืนยันข้อมูลในการใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม เมื่อได้คำตอบที่เป็นฉันทามติจากผู้เข้าร่วมสนทนาทุกท่านในรอบที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยได้นำประเด็นหลักที่จะเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาไปทำการสัมภาษณ์เพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมในรายละเอียดแต่ละประเด็นอีกครั้ง เพื่อให้ได้การยืนยันที่แน่นอนจากผู้เข้าร่วมสนทนา (Creswell, 2014) ก่อนการสรุปผลเสนอรายงานการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลจากการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วย ปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่ 1.1 ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม มี 25 ปัจจัย 1.2 ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม มี 14 ปัจจัย และ 1.3 ด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม มี 13 ปัจจัย รวมทั้ง 3 ด้าน มีทั้งสิ้น 52 ปัจจัย

ตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลการวิจัย พบว่า จากการสัมภาษณ์ปัจจัยหลัก 3 ประการ มี 52 ปัจจัยดังกล่าว เมื่อสนทนากลุ่มย่อย ได้ข้อสรุปประกอบด้วยปัจจัยย่อย 15 ประการ คือ ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม มี 7 ปัจจัยย่อย ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม มี 4 ปัจจัยย่อย และด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม มี 4 ปัจจัยย่อย ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม มีปัจจัยย่อย 7 ปัจจัย ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบการขนส่งโลจิสติกส์ 2) การพัฒนาช่องทางเศรษฐกิจทางการค้า 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาทางสังคม 5) การสนับสนุนจากภาคเอกชนด้านการลงทุนในพื้นที่ 6) การจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อความมั่นคงของท้องถิ่น และ 7) การใช้กฎหมายและข้อบังคับในการรักษาระเบียบของท้องถิ่น

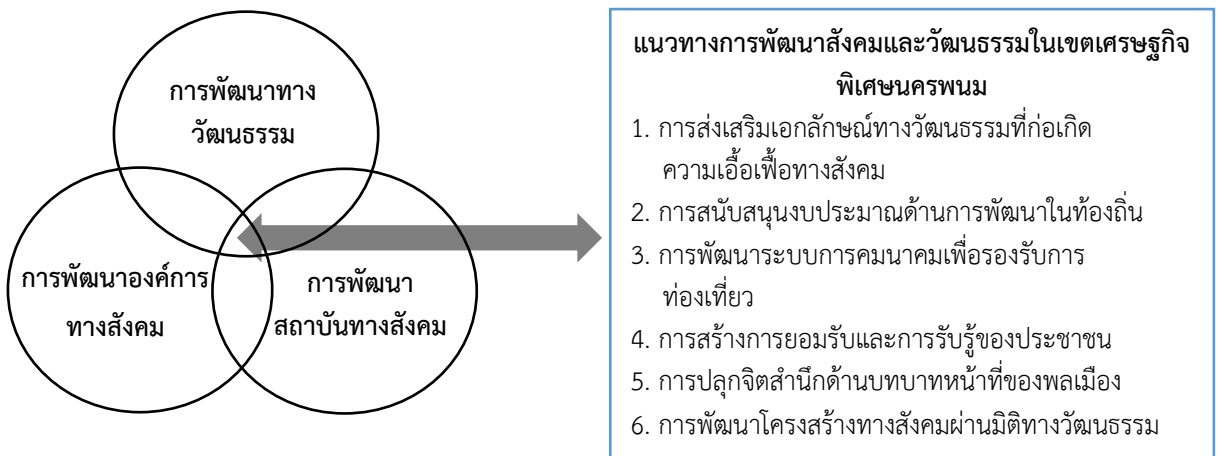
2.2 ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม มีปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) สร้างการรับรู้และปลูกจิตสำนึกรักท้องถิ่น 2) การมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายสถาบันทางสังคมทุกมิติ 3) สร้างความมั่นคงในอาชีพสร้างความอบอุ่นใน

ครอบครัวในพื้นที่ และ 4) การพัฒนาสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาและสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ

2.3 ด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม มีปัจจัยย่อย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) การสร้างการรับรู้ประเพณีในท้องถิ่นให้เกิดการยอมรับของคนภายนอก 2) การรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดการสืบทอดและต่อยอด 3) การสร้างวัฒนธรรมเป็นเกราะสร้างศรัทธารักษาท้องถิ่น และ 4) การสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ตอนที่ 3 ยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลการยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม จากการวิจัยด้วยการสนทนากลุ่มย่อย ครั้งที่ 2 ด้วยประเด็น 15 ปัจจัย เมื่อสิ้นสุดการสนทนากลุ่ม ได้ข้อสรุปเป็นฉันทามติ รวมทั้งสิ้น 6 ปัจจัย และผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อการยืนยันและให้ข้อคิดเห็นที่เป็นรายละเอียดสนับสนุนชัดเจนขึ้นพบว่า การยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม กลุ่มสนทนาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม 6 ประการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ก่อเกิดความเอื้อเฟื้อทางสังคม 2) การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาในท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 4) การสร้างการยอมรับและการรับรู้ของประชาชน 5) การปลูกจิตสำนึกด้านบทบาทหน้าที่ของพลเมือง และ 6) การพัฒนาโครงสร้างทางสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม ดังภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม และด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม ดังนี้

ด้านการพัฒนาองค์การทางสังคม ประกอบด้วย การพัฒนาระบบการขนส่งโลจิสติกส์, การพัฒนาช่องทางเศรษฐกิจทางการค้า การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นต่อการพัฒนาทางสังคม การสนับสนุนจากภาคเอกชนด้านการลงทุนในพื้นที่ การจ้างแรงงานในพื้นที่เพื่อความมั่นคงของท้องถิ่น และการใช้กฎหมายและข้อบังคับในการรักษาระเบียบของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งการพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะมีความได้เปรียบในเรื่องพื้นที่ที่ติดต่อกับอีกประเทศหนึ่งอันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งด้านการลงทุนและการจ้างแรงงานใน

ต่างประเทศเข้ามาลงทุนและเข้ามาทำงานทั้งแรงงานระดับบนและแรงงานระดับล่าง เกิดความหลากหลายของคนในสังคม (เชิญ ไกรนรา, 2556) และงานวิจัยเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนโครงการหลัก ในการพัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมความยาว 1,450 กิโลเมตร เชื่อมโยงพม่า (เมืองเมฆาลาย) กับเวียดนาม (นครดานัง) โดยตัดผ่านไทยจากจังหวัดตากไปยังจังหวัดมุกดาหาร และตัดผ่านลาวที่แขวงสะหวันนะเขต โครงการย่อยภายใต้ EWEC คือ การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในแขวงสะหวันนะเขตของลาว การปรับปรุงท่าเรือดานังในเวียดนามและการสร้างสะพานมิตรภาพ 2 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวันนะเขต เส้นทางดังกล่าวทำให้เกิดการเติบโตของเมืองตามมา และเป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปยังพื้นที่ใกล้เคียงโดยรอบได้ (ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2550)

ด้านการพัฒนาสถาบันทางสังคม ประกอบด้วย การสร้างการรับรู้และปลูกจิตสำนึกที่ท้องถิ่นการมีส่วนร่วมระหว่างเครือข่ายสถาบันทางสังคมทุกมิติ การสร้างความมั่นคงในอาชีพสร้างความอบอุ่นในครอบครัวในพื้นที่ และการพัฒนาสถาบันการศึกษาเพื่อรองรับการพัฒนาและสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัญหาจากการรับรู้และความคาดหวังในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงของมนุษย์ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการเมืองความมั่นคง โดยด้านปัญหาจากการรับรู้และความคาดหวังและแนวทางการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้ประกอบการ ได้แก่ การสร้างตลาดขนาดใหญ่เพื่อขยายโอกาสด้านการค้าและการลงทุน เพิ่มการจ้างงาน ส่งเสริมด้านแหล่งวัตถุดิบ เพื่อให้วัตถุดิบจากในประเทศมาใช้ประโยชน์ การลดต้นทุนการผลิตและสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้ามากกว่าเขตอื่น เป็นต้น (วิภาดา มุกดาและคณะ, 2559) และงานวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาถนนมอเตอร์เวย์และทางด่วน ซึ่งข้ามชายแดนระหว่างประเทศโปแลนด์และสโลวาเกีย ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมและมาตรการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ ก็มีความจำเป็นโดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมทางการรองรับนักท่องเที่ยวและยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ การจัดการจัดระบบระเบียบสังคม รวมถึงมีความหลากหลายของนักท่องเที่ยวที่ผ่านเข้า – ออกเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบเดิมให้ต้องเปลี่ยนแปลงไป (Michniak, 2015) และงานวิจัยเรื่อง แผนพัฒนาและนโยบายการจัดการเมืองชายแดน พบว่า นโยบายรัฐบาลด้านการต่างประเทศ ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านโดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนและสื่อมวลชนเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกันอันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน 2) สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและความมั่นคง และ 3) ใช้ประโยชน์จากโครงข่ายคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอาเซียนและอนุภูมิภาคให้เป็นประโยชน์ต่อการขยายฐานเศรษฐกิจทั้งภาคการผลิตและการลงทุน โดยให้ความสำคัญในการพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดที่อยู่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจและเมืองชายแดนจะมีความเติบโตอย่างรวดเร็ว การขยายตัวของชุมชนกลายเป็นเมืองจะเพิ่มมากขึ้น (ธานีรินทร์ ฝะอเม, 2555)

ด้านการพัฒนาทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การสร้างการรับรู้ประเพณีในท้องถิ่นให้เกิดการยอมรับของคนภายนอก, การรักษาวัดวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดการสืบต่อและต่อยอด, การสร้างวัฒนธรรมเป็นเกราะสร้างศรัทธารักษาท้องถิ่นและการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบูรณาการข้อมูลวัฒนธรรมสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีทักษะการอยู่ร่วมในสังคม พหุวัฒนธรรม ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบสำคัญของการสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ ชุมชน ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน การวางบทบาทหน้าที่และความพร้อมในการเข้าร่วม

กิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดบทบาทชุมชนในการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการเสริมสร้างและปลูกฝังให้คนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจสถานการณ์ ปัญหา เพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่จะมีผลตามมา (นันทิดา จันทรางศุ, 2560) และงานวิจัยเรื่อง แผนพัฒนาและนโยบายการจัดการเมืองชายแดน พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม รัฐต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้ของประชาชนด้านวัฒนธรรม การส่งเสริมสวัสดิการทางสังคม ลดความเหลื่อมล้ำและความยากจนของคนในสังคม ส่งเสริมผู้ด้อยโอกาส ลดช่องว่างความแตกต่างในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างสมดุล เพื่อมิให้เกิดปัญหาทางสังคมและความไม่ลงตัวของวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้น (ธานินทร์ ณะเอม, 2555)

ตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมประกอบด้วย มิติทางสังคมและทางวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ แบบแผนวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีและการดำเนินชีวิตของคนนครพนม ได้แก่ การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ก่อเกิดความเอื้อเฟื้อทางสังคม การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาในท้องถิ่น การพัฒนาระบบการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การสร้างการยอมรับและการรับรู้ของประชาชน การปลูกจิตสำนึกด้านบทบาทหน้าที่ของพลเมืองและ การพัฒนาโครงสร้างทางสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะมีความได้เปรียบในเรื่องพื้นที่ที่ติดต่อกับอีกประเทศหนึ่งอันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งด้านการลงทุนและการจ้างแรงงานที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมเดิม แต่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน เกิดภาวะการปรับเปลี่ยน ถ้าย้อน ลอกเลียน หรือหยิบยืมทางวัฒนธรรมกันขึ้น เกิดความซับซ้อนทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น (เชิญ ไกรนรา, 2556) และงานวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นเพื่อการรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ส่วนมากข้อมูลข่าวสารมาจากเว็บไซต์ ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ และได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการ อันเป็นพื้นฐานทำความเข้าใจและรับรู้ร่วมกัน (วีรากร อุดรเลิศ, 2555) และงานวิจัยเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนโดยโครงการหลัก พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมความยาว 1,450 กิโลเมตร เชื่อมโยงพม่า (เมืองเมะลาไย) กับเวียดนาม (นครดานัง) โดยตัดผ่านไทยจากจังหวัดตากไปยังจังหวัดมุกดาหาร และตัดผ่านลาวที่แขวงสะหวันนะเขต ส่วนโครงการย่อย คือ การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในแขวงสะหวันนะเขตของลาว การปรับปรุงท่าเรือดานังในเวียดนามและการสร้างสะพานมิตรภาพ 2 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ทำให้พื้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การเกิดเป็นเมืองจึงมีผลตามมาและความแปรเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ย่อมมีเกิดขึ้นอีกเช่นกัน (ศุภชัย วรรณเลิศสกุล, 2550) จึงต้องมีการเตรียมพร้อมรับผลของการเปลี่ยนแปลงไว้ด้วย

ตอนที่ 3 ยืนยันแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมเป็นกระบวนการพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอย่างมาก และเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถพบได้ทั่วไปในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา โดยเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ (Economic transformation) เป็นการเข้ามามีบทบาทเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจของชุมชน โดยเฉพาะระบบการผลิตหลักของชุมชน จากการผลิตเพื่อการยังชีพมาเป็นการผลิตเพื่อการค้าและ

การส่งออก ซึ่งมีกลไกระบบตลาดเข้ามาเกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social transformation) เป็นการเข้ามา มีบทบาทเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม จากสภาพสังคมประเพณีดั้งเดิม (Traditional society) ไปสู่ลักษณะสังคม สมัยใหม่ (Modern society) เพื่อความเจริญและความทัดเทียมกันของสมาชิกในสังคม เช่น บริการทางการศึกษา การ สาธารณสุข ที่อยู่อาศัย การจราจร และการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural transformation) เป็นการเข้ามา มีบทบาทเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรม ของคนในสังคม รวมถึงจารีต ประเพณี กฎหมาย สิ่งประดิษฐ์และวัตถุอื่น ๆ เหล่านี้ถือเป็นภาพลักษณ์ที่โดดเด่นของแต่ละ ชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ทัลคอตต์ พาร์สันส์ (Talcott Parsons, 1991) ว่า การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทาง สังคมส่งผลโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การบริหาร การสื่อสาร เข้ามา ในโครงสร้างและระบบสังคมที่เปลี่ยนไป ทำให้คนในสังคมรับและไม่รับ หรือเลือกได้ในค่านิยม ทศนคติ ความเชื่อ รูปแบบการดำเนินชีวิต การใช้ชีวิตที่ต่างไปจากเดิมจน ปัจจุบัน อันมีผลทำให้จังหวัดนครพนมมีการเปลี่ยนแปลงไป ทุก ด้านมากขึ้น

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมประกอบด้วย การส่งเสริม เอกลักษณะทางวัฒนธรรมที่ก่อเกิดความเอื้อเฟื้อทางสังคม การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาในท้องถิ่น การ พัฒนาระบบการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว การสร้างการยอมรับและการรับรู้ของประชาชน การปลูกจิตสำนึก ด้านบทบาทหน้าที่ของพลเมืองและการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม ทั้ง 6 ประการได้รับการยืนยัน จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่จากทุกภาคส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการ เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาพื้นที่ชายแดนให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้น จะมีความได้เปรียบในเรื่องพื้นที่ที่ติดต่อกับอีกประเทศหนึ่งอันจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจทั้งด้านการ ลงทุนและการจ้างแรงงาน มีคนต่างถิ่นเข้ามาเป็นแรงงานมากขึ้น คนในพื้นที่ได้ประสบความสำเร็จทางวัฒนธรรมมาก ขึ้น (เชิญ ไกรนรา, 2556) และงานวิจัยเรื่อง การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการค้าสู่ ประชาคมอาเซียน กรณีศึกษา: พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ระดับ ความรู้และความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นเพื่อการรองรับการเข้าสู่ประชาคม อาเซียน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ส่วนมากข้อมูลข่าวสารมาจากเว็บไซต์ ข่าวสารจาก หนังสือพิมพ์ และได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานราชการที่เผยแพร่ให้ทราบผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใน รูปแบบต่าง ๆ เมื่อได้รับทราบย่อมส่งผลต่อความคิด ความเชื่อเดิมโดยตรง (วีรากร อุตรเลิศ, 2555) และงานวิจัยเรื่อง เขตเศรษฐกิจพิเศษสะหวัน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่ง เอเชีย (ADB) เป็นผู้ให้การสนับสนุนโดยโครงการหลัก พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมความยาว 1,450 กิโลเมตร เชื่อมโยงพม่า (เมืองเมะลาไย) กับเวียดนาม (นครดานัง) โดยตัดผ่านไทยจากจังหวัดตากไปยังจังหวัดมุกดาหาร และตัด ผ่านลาวที่แขวงสะหวันนะเขต ส่วนโครงการย่อย คือ การปรับปรุงเส้นทางหมายเลข 9 ในแขวงสะหวันนะเขตของการ ปรับปรุงท่าเรือดานังในเวียดนามและการสร้างสะพานมิตรภาพ 2 ระหว่างมุกดาหาร-สะหวันนะเขต ทำให้พื้นที่สอง ข้างทางมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการดำรงชีวิตและค่านิยมของสังคมที่มีแต่เดิม (ศุภชัย วรณเลิศสกุล, 2550) ดังนั้น จึงต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นตามมา มีมาตรการป้องกันวัฒนธรรมที่ไม่ เหมาะสมที่จะเข้ามาในพื้นที่ และวัฒนธรรมเดิมที่ดั้งเดิมจะค่อยเปลี่ยนผัน บิดเบือน แปรเปลี่ยน และอาจสูญหายไปได้ในที่สุด จึงต้องมีการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อร่วมด้วยช่วยกันของคนพื้นที่ ทุก ส่วนงาน ทุกฝ่าย ในการรักษา สืบทอด สานต่อ เห็นคุณค่าและตระหนักในความสำคัญของวัฒนธรรมของนครพนมซึ่ง เป็นเมืองวัฒนธรรมให้คงอยู่และดำเนินต่ออย่างมีค่าที่แท้จริงในวัฒนธรรมนั้น มากกว่าแปรรูปเป็นสินค้าเพื่อการ

ท่องเที่ยว การบันเทิงเพื่อการพาณิชย์ตามกระแสดความนิยมใหม่ที่กำลังก้าวเข้ามาเยี่ยมเยือนนครพนมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตามจากการวิจัยในครั้งนี้ข้อยืนยันที่ได้จากการสนทนากลุ่ม เรื่อง แนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม มี 6 ด้านประกอบด้วย 1) การส่งเสริมเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ก่อเกิดความเอื้อเฟื้อทางสังคม 2) การสนับสนุนงบประมาณด้านการพัฒนาในท้องถิ่น 3) การพัฒนาระบบการคมนาคมเพื่อรองรับการท่องเที่ยว 4) การสร้างการยอมรับและการรับรู้ของประชาชน 5) การปลูกจิตสำนึกด้านบทบาทหน้าที่ของพลเมือง และ 6) การพัฒนาโครงสร้างทางสังคมผ่านมิติทางวัฒนธรรม ทั้ง 6 ด้านจะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นปัจจัยที่มีต่อการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมในจังหวัดนครพนมโดยตรง สามารถนำไปใช้วางแผน กำหนดแนวทาง แนวปฏิบัติ กิจกรรม หลักสูตร การเรียนรู้ และการเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนทุกคนได้ทราบและตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในเขตจังหวัดนครพนม อีกทั้งในเขตหรือพื้นที่อื่นใกล้เคียงกับจังหวัดนครพนมที่จะมีความเปลี่ยนแปลงตามมาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

1.1 จังหวัดนครพนมควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้มีการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมโดยผ่านองค์การทางสังคมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยการมี แผนปฏิบัติการชัดเจน มีการติดตามผล และรายงานให้ทราบอย่างทั่วถึงตลอดเวลา

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำแนวทางการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมไปกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในการพัฒนาจังหวัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมทั้ง 2 เขต องค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลในพื้นที่ 2 อำเภอ สำนักงานเทศบาล การท่องเที่ยวจังหวัด ขนส่งจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในพื้นที่ 2 อำเภอให้ชัดเจนในทุกด้านให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

1.3 มหาวิทยาลัยนครพนมควรเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้โดยนำแนวทางการพัฒนาเขตเศรษฐกิจนครพนมไปกำหนดเป็นนโยบายทางการศึกษาเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในระบบเศรษฐกิจพิเศษมากยิ่งขึ้น มีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง การใช้ชีวิต และการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมทุกด้านในเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนมหลังการพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษไปแล้วให้ต่อเนื่อง

2.2 ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ผลกระทบที่เกิดตามมา เช่นการพัฒนาเมือง การเกิดเป็นชุมชน การจ้างงาน การศึกษา การท่องเที่ยว การเติบโตทางเศรษฐกิจ ภายหลังจากดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษนครพนม ของจังหวัดนครพนมและจังหวัดใกล้เคียง

2.3 ควรศึกษาบทบาทขององค์การทางสังคมหรือสถาบันทางสังคมแต่ละแห่งว่ามีบทบาทในการช่วยพัฒนา ส่งเสริมหรือรักษาวินัยของจังหวัดนครพนมให้คงอยู่หรือพัฒนาไปในทางที่เหมาะสมมากขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ชาย โปธิสิตา. (2556). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- เชิญ ไกรนรา. (2556). *การศึกษาการพัฒนาและการบริหารจัดการเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง.
- ธานินทร์ ณะอม. (2555). *แผนพัฒนาและนโยบายการจัดการเมืองชายแดน. เอกสารประกอบการสัมมนา วิชาการ ประจำปี 2555 สกว. เรื่องการจัดการ ชายแดนในบริบทที่เปลี่ยนแปลง*.
- นันธิดา จันทรางศุ. (2560). *การบูรณาการข้อมูลวัฒนธรรมสู่การจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีทักษะการอยู่ร่วมในสังคมพหุวัฒนธรรม*. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 36(2).
- แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2564*. (2560). เข้าถึงได้จาก <http://www.clinictech.most.go.th/online/filemanager/fileclinic/F1/files/nakornphanom Strategy 61-64.pdf>.
- วิภาดา มุกดา และคณะ. (2559). *ปัญหาจากการรับรู้และความคาดหวังในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของผู้ประกอบการในเขตเศรษฐกิจพิเศษ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วีรากร อุตร์เลิศ. (2555). *การเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน*. *กรณีศึกษา: พื้นที่เทศบาลตำบลบ้านแยง อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ศุภชัย วรณเลิศสกุล. (2550). *เขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน: โอกาสและอุปสรรคสำหรับประเทศไทย*.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). (2558). *แนวทางและมาตรการเพื่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษบริเวณพื้นที่แนวชายแดนของไทย*. นนทบุรี: สหมิตร พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *การพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน*. กรุงเทพฯ : สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2651). *วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Creswell, W. J. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage Publication.
- Michniak, D. et al. (2015). The impact of selected planned motorways and expressways on the potential accessibility of the Polish-Slovak borderland in terms of tourism development. *Canada. Moravian Geographical Reports Journal*, 23(1), 13-20.
- Talcott, P. (1991). *The Social System*. London: Routledge.